

Τίτλος: Γνωσιακή-Συμπεριφοριστική Θεραπεία Διαταραχών Προσωπικότητας

Οργανωτής: Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Πρόεδρος/Συζητητής: Ντ..Χαρίλα, Γ. Ευσταθίου

1. Εισαγωγή στη Γνωσιακή Συμπεριφοριστική Ψυχοθεραπεία των Διαταραχών Προσωπικότητας

Μ. Λεμονούδη, Γ. Ευσταθίου

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Οι διαταραχές προσωπικότητας αναφέρονται σε μακροχρόνια πρότυπα, τα οποία εντοπίζονται ήδη στην εφηβεία. Σύμφωνα με τη γνωσιακή – συμπεριφοριστική θεραπεία, ο εντοπισμός και η τροποποίηση των πυρηνικών προβλημάτων του θεραπευόμενου, τα οποία θεωρούνται παράγωγα των πυρηνικών δομικών στοιχείων της προσωπικότητας των θεραπευόμενων, είναι ο βασικός άξονας. Τα πυρηνικά αυτά δομικά χαρακτηριστικά ονομάζονται σχήματα. Η θεραπεία των διαταραχών προσωπικότητας εστιάζεται στα σχήματα, και θεραπευτικός στόχος είναι η τροποποίηση των δυσλειτουργικών σχημάτων που ευθύνονται για τη διαταραχή, χωρίς να παραμελούνται τα συμπτώματα. Οι διαταραχές προσωπικότητας συγκαταλέγονται στις πιο δύσκολες κλινικές περιπτώσεις, και για αυτό το λόγο απαιτείται μία σειρά εξειδικευμένων συστηματικών παρεμβάσεων και τεχνικών προκειμένου να τροποποιηθούν οι δυσλειτουργικές σκέψεις, πεποιθήσεις και συμπεριφορές του ατόμου. Στόχος της παρουσίασης είναι να συζητηθούν όλα τα παραπάνω και να περιγραφούν περιληπτικά οι ιδιαιτερότητες της θεραπείας των διαταραχών προσωπικότητας που αφορούν τόσο τον ορισμό των θεραπευτικών στόχων, τη διαμόρφωση αιτήματος, τα όρια της παρέμβασης, τις ειδικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται, όσο και τις δυσκολίες που εμφανίζονται στη θεραπευτική σχέση, στο θεραπευτικό σχεδιασμό, τη διάρκεια και την εξέλιξη της πορείας της θεραπείας.

2. Η θεραπευτική συμμαχία με θεραπευόμενους με διαταραχές προσωπικότητας
Ε. Κουβαράκη

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Η ποιότητα της θεραπευτικής συμμαχίας είναι σημαντική και οι θεραπευτές μπορούν να εφαρμόσουν μία ποικιλία στρατηγικών τόσο για την εδραίωση μία συνεργατικής συμμαχίας όσο και για την επίτευξη και άλλων θεραπευτικών στόχων στο πλαίσιο αυτής της συμμαχίας. Η διαμόρφωση της είναι συχνά δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία, ιδιαίτερα σε θεραπευόμενους με διαταραχές προσωπικότητας, καθώς οι δυσλειτουργικές διαπροσωπικές στάσεις και συμπεριφορές τους που έχουν για τον εαυτό τους και τους άλλους μεταφέρονται στο θεραπευτικό πλαίσιο, επηρεάζοντας την επαφή και τη σχέση τους με τον θεραπευτή. Η αφιέρωση περισσότερου χρόνου για την απόκτηση μίας συνολικής και πληρέστερης εικόνας του προφίλ του θεραπευόμενου προάγει την ανάπτυξη μίας ζεστής και συνεργατικής θεραπευτικής συμμαχίας και προσφέρει στο θεραπευτή σημαντικές πληροφορίες για τα δυνατά και αδύνατα σημεία του. Οι συναισθηματικές αντιδράσεις του θεραπευόμενου κατά τη

θεραπευτική διαδικασία είναι κεντρικής σημασίας και ο θεραπευτής τις διερευνά ως μέρος του συστήματος πεποιθήσεων και των δυσλειτουργικών μοτίβων του θεραπευόμενου. Θα παρουσιαστούν οι προκλήσεις και οι δυσκολίες δόμησης της θεραπευτικής σχέσης, καθώς και η στάση του θεραπευτή προς τους θεραπευόμενους με διαταραχές προσωπικότητας.

3. Παρουσίαση περιστατικού με κύρια διάγνωση ναρκισσιστική διαταραχή προσωπικότητας: Διαχείριση δυσκολιών στη θεραπευτική σχέση

Ε. Μ. Μιτέλλα, Γ. Ευσταθίου

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς – Εταιρεία Γνωσιακών Συμπεριφοριστικών Σπουδών

Θα παρουσιαστεί η θεραπεία ενήλικης γυναίκας με κύρια διάγνωση ναρκισσιστική διαταραχή προσωπικότητας και στοιχεία μείζονος καταθλιπτικής διαταραχής σε έδαφος ναρκισσιστικής διαταραχής προσωπικότητας. Η θεραπευόμενη βίωνε δυσκολίες σύναψης και διατήρησης στενών διαπροσωπικών σχέσεων, είχε ένα δομημένο σύστημα ισχυρών κανόνων σχετικά με το δίκαιο και το άδικο που έδινε προτεραιότητα μόνο στα δικά της συμφέροντα, παρουσίαζε τιμωρητική στάση απέναντι στους άλλους και καταθλιπτική συμπτωματολογία σε περιόδους απειλής των βασικών πεποιθήσεων ανωτερότητας.

Η περιγραφή της περίπτωσης θα περιλαμβάνει στοιχεία από το ιστορικό και τη γνωσιακή διατύπωση βάσει της οποίας διαμορφώθηκε η θεραπευτική παρέμβαση και οι βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι. Επιπλέον, θα δοθεί έμφαση στον τρόπο δόμησης της θεραπευτικής σχέσης με γνώμονα τη διάγνωση της ναρκισσιστικής διαταραχής προσωπικότητας και τις κεντρικές πεποιθήσεις της θεραπευόμενης, θα αναλυθούν οι προκλήσεις και οι δυσκολίες που προέκυψαν.

4. Περιγραφή ατομικής περίπτωσης συνταξιούχου ενήλικα άνδρα με σχιζοειδή διαταραχή προσωπικότητας

Β. Καμτσαδέλη, Γ. Ευσταθίου

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς – Εταιρεία Γνωσιακών Συμπεριφοριστικών Σπουδών

Η περίπτωση αναφέρεται σε συνταξιούχο ενήλικα άνδρα ηλικίας 55 ετών, ο οποίος προσήλθε για θεραπεία μετά από παρότρυνση της παιδοψυχολόγου, η οποία παρακολουθεί τον οχτάχρονο γιό του. Ο λόγος της παραπομπής ήταν η δυσκολία του θεραπευόμενου να ακολουθήσει τις οδηγίες της παιδοψυχολόγου και να θέσει κανόνες ως προς το γιο του. Επιπλέον, η σύζυγός του συχνά παραπονείται ότι «τσακώνεται μόνη της, αφού ο σύζυγος της ποτέ δε μετέχει ούτε σε κουβέντες ούτε σε συγκρούσεις, δεν παίρνει ποτέ θέση και δεν έχει φίλους».

Αρχικά, διερευνήθηκαν οι νοητικές του λειτουργίες, για τον αποκλεισμό ύπαρξης οποιασδήποτε μορφής άνοιας. Κατόπιν διαφοροδιάγνωσης, διαπιστώθηκε η ύπαρξη σχιζοειδούς διαταραχής (χωρίς την εμφάνιση συννοσηρότητας). Μέσω συμπεριφορικών πειραμάτων (και λιγότερο γνωσιακά- λόγω περιορισμένης ανταπόκρισης του) έγινε σταδιακή εμπλοκή του σε δραστηριότητες που απαιτούν συμμετοχή και έκφραση της γνώμης του. Οι δυσκολίες ήταν αρκετές, καθώς το προσωπικό κίνητρο έλειπε αρχικά, τα πειράματα θεωρούνταν ανιαρά, ήταν ελάχιστα ομιλητικός και η δυσκολία σύνδεσής του με τη θεραπεύτρια ήταν έκδηλη. Οι κύριες τεχνικές που εξυπηρέτησαν τον παραπάνω σκοπό ήταν η χρήση συμπεριφορικών πειραμάτων, η εκπαίδευση στη διεκδικητική συμπεριφορά (μέσω παιχνιδιών ρόλων), η εκπαίδευση στην αναγνώριση συναισθημάτων μέσω καρτών και εκπαίδευση σε κοινωνικές δεξιότητες.

Η θεραπεία ολοκληρώθηκε σε 21 συνεδρίες κατά το διάστημα 7 μηνών, με υιοθέτηση περισσότερο λειτουργικών τρόπων συμπεριφοράς και- εν μέρει- σκέψης, καθιστώντας έτσι πιο ανεκτή την καθημερινότητά του.